

Asia: VN/15957/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön tehtäviksi muutoksiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset kommentit hallituksen esityksestä

Suomen Satamaliitto ry kiittää lausuntopyynnöstä ja esittää vastineenaan aiheeseen seuraavaa. Covid-19 pandemia on nostanut esiin sen, miten terveysturvallisuuden vaatimukset voivat tuottaa uusia tarpeita liikenteen ohjaamiselle.

Hallituksen esityksellä tehtäisiin pysyviä muutoksia esitettyihin lakeihin. Niiden tarkoituksena on monipuolistaa toimivaltaisen viranomaisen normaaliolojen häiriötilanteissa, ts. valmiuslain käytön ulkopuolella käytettävissä olevia keinoja liikenteen ohjaamiseen laajentaen aiempaa soveltamisalaa terveysturvallisuusperusteilla.

Lakiehdotukset

Viidestä muutosesityksiä sisältävästä laista satamatoimintaan liittyvät alusliikennepalvelulakiin (623/2017) ja vesiliikennelakiin (782/2019) esitetyt muutokset.

Päätösten perusteet

HE-luonnoksessa on kuvattu Liikenteen turvallisuus- ja viestintäviraston operatiiviset valtuudet väliaikaisesti ohjata alusliikennettä (623/2005, 17 §), kieltää tai määrätä aluksen liikkumista (623/2005), 17 a §) sekä väliaikaisesti päättää vesiliikenteen keskeyttämisestä tai vesialueen sulkemisesta (782/2019, 100 §).

Perusteluista ja säädösteksteistä puuttuu täsmällinen tieto rajoituksiin johtavasta päätöksenteon polusta: siitä minkä terveysturvallisuuteen liittyvän tilannearvion perusteella Liikenne- ja viestintävirasto toimii.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan aluksia ei voi määrätä karanteeniin, ainoastaan niillä mukana olevia henkilöitä. Päätöksen henkilön karanteenista tai eristämisestä voi tehdä ainoastaan kunnan tai sairaanhoitopiirin virkasuhteinen tartuntataudeista vastaava lääkäri.

Katsomme, että alusliikenteen keskeyttämisen kaltainen painava päätös on tehtävä julkisin epidemiologisista perusteista, jotka esim. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos toteaa ja jotka Liikenne- ja viestintävirasto panee toimeen.

Yksittäistä alusta koskeva perusteltu määräys on mahdollista katsoa luonteeltaan satamalle tiedoksi annettavaksi, mutta sekä 17 a §:ssä (623/2005) että 100 §:ssä (782/2019) esityksen muotoilut antavat oikeuden keskeyttää alusliikenne satamaan ilman mitään laissa ilmaistua määräaika. Tämä vastaa käsitteenä sataman sulkemista, joka on toimenpiteenä katsottu niin dramaattiseksi yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen kannalta, että siitä päättäminen on annettu vain korkeimmalle poliittiselle tasolle, valtioneuvoston istunnolle.

Katsomme, että hallituksen esityksen luonnoksesta puuttuu arviointi siinä esitettyjen muutosten suhteesta perustuslaissa turvattuun elinkeinon harjoittamiseen, johon alusliikenteen keskeyttäminen vaikuttaisi, ja edellytämme luonnoksen palauttamista valmisteluun. Arviointi sisältäisi tällöin myös vaihtoehtoisten keinojen arvioinnin terveysturvallisuuden suojelemiseksi. Katsomme huolellisen arvioinnin välttämättömäksi jo senkin vuoksi, että normaaliolojen lainsäädännön puitteissa toimessa toiminnanharjoittajilla itsellään on vastuu toiminnan jatkuvuuden hallinnasta.

Alusliikenteen rajoittamiseen liittyviä lisäkysymyksiä

Nykyisen sääntelyn puitteissa VTS-palveluntarjoajalla (623/2005, 17 §) ja vesiliikennettä valvovalla henkilöllä (782/2019, 19 §) on oikeus päättää yhden vuorokauden pituisesta liikenteen/aluksen rajoituksesta, ja Liikenne- ja viestintäviraston on päätettävä ilman aiheetonta viivytystä toimenpiteen jatkamisesta tai keskeyttämisestä. Katsomme, että Liikenne- ja viestintäviraston antamille päätöksille on määriteltävä maksimiaika, jonka rajoitukset voivat olla kerrallaan voimassa ilman uudelleentarkastelua, sillä rajoitukset vaikuttavat myös koko sataman toimintaan: alusten sijoitteluun, tavarankäsittelyyn ja/tai matkustajaliikenteeseen. Katsomme myös, että on myös syytä arvioida uudelleen, kohdennettaisiinko toimia samalla painoarvolla rahti- ja henkilöliikenteeseen.

Satamatoiminnan näkökulmasta kaikki muutokset ennakoituun liikenteeseen on valmisteltava päätöksen vaikutuspiiriin tulevan/tulevien satamien kanssa ennakolta satamatoimintojen järjestelyjä varten. Päätökset vaikuttavat myös logistiikkaan ja sitä kautta yritysten toimintaan.

Terveysturvallisuuteen liittyvästä uhkasta riippuen sataman toiminnalle koituu erilaisia poikkeustilanteen edellyttämiä toiminnallisia muutoksia ja rajoitteita. Äärimmäisenä vaihtoehtona on alusliikenteen keskeyttäminen alueella. Se estäisi sataman normaalin toiminnan jatkamisen ja aiheuttaisi vakavia taloudellisia seurauksia satamatoimintoja harjoittaville yrityksille. Hallituksen esityksen vaikutusten arviointia koskevaan osan tulee lisätä näiden kustannusten arviointi sekä lakiteksteihin korvauksia koskevat lisäykset.

Edellä esiin tuotu huomioiden katsomme, että Suomen Satamaliitto ry ei voi puoltaa lakimuutosluonnoksia nyky muodossa ja esitämme niiden jatkovalmistelua.

Tarnanen-Sariola Kirsti
Suomen Satamaliitto ry